

Bogstavkendskab

Børn lærer af sig selv lydsystemet i dansk, men de lærer ikke af sig selv skriftsystemet i form af bogstaver og ord. Det er ikke indlysende for børn at forbinde det talte ord med det skrevne. Det skal de lære eksplicit. De skal især, som angivet ovenfor, lære det grundlæggende princip i skriftsproget, at et bogstav er forbundet med en lyd, og at man, når man sætter bogstaver (og lyde) sammen, danner ord. Dette princip – at et bogstav er forbundet med en bestemt lyd - kaldes lydprincippet, og det gælder for såkaldte lydrette ord, det vil sige ord der udtales, som de skrives som fx 'is', 'ko', 'sko'.

Der er undtagelser for lydprincippet, men det er det grundlæggende princip, som børn skal lære for at kunne afkode ord og dermed mestre afkodningsdelen af læsningen. Og det er denne del af læsefærdigheden, som især er vanskelig for ordblinde. Det vil derfor især styrke dem, der potentielt vil få vanskeligheder med afkodningen, at blive introduceret til forbindelsen mellem bogstav og lyd i dagtilbuddet.

Når lydprincippet ikke altid er gældende i dansk skyldes det især, at der er lidt flere lyde i dansk end der er bogstaver, og det skyldes, at nogle bogstaver kan udtales på forskellig måde afhængigt af hvilke bogstaver, de står før og efter i et ord, og så er der en række særlige forhold som fx stumme bogstaver. Men det ændrer ikke ved, at det centrale princip i forhold til at lære at afkode ord er, at et bogstav skal forbindes med en bestemt lyd. Den mere systematiske bogstavindlæring sker først i skolen, men det har vist sig at være en stor hjælp for børn at lege

med bogstaver og deres lyd i dagtilbuddet. Det er også en hjælp, selv om det kun er nogle lyde og nogle bogstaver, børnene lærer.

Kendskab til bogstaver er den enkeltfaktor, der i undersøgelser viser sig at betyde mest for den senere læsekompetence. Det er dog forståelsen af sammenhængen mellem bogstav og lyd, der samlet set påvirker forudsætningen for læsning mest, og som peger direkte hen imod den senere afkodning. Det skal understreges, at det at lege med bogstaver og deres lyd i børnehavnen langt fra er læseundervisning som sådan. Den indeholder meget mere og andet. Der er udelukkende tale om at styrke forudsætningerne for at lære at læse.

Børns kendskab til bogstaver styrkes også ved, at de legeskriver bogstaver, og man kan i den sammenhæng tale med børn om, at bogstaver er bygget op af streger og buer, og der er rig mulighed for at udfolde de forskellige bogstaver mere kreativt. At forbinde bogstaverne med historier vil fx også hjælpe børn med at huske dem. Derudover kan man også her se på andre typer af skrifttegn, der er bygget op efter andre principper og snakke om forskellene mht., hvordan man tegner bogstaver.

Vi opstiller ikke milepæle for børns bogstavindlæring, men børn vil typisk først begynde at lære bogstaver, når de er 5-6 år. Nogle børn kan dog allerede fra 3-årsalderen lære bogstaver, og det er ikke noget problem, at børn lærer bogstaver så tidligt. Overordnet skal man støtte den interesse, som barnet selv udviser for at lære bogstaver, og man skal ikke opfatte bogstaver og ord, som noget der hindrer børns selvstændige og kreative udvikling. Skriftsproget er en central del af den menneskelige verden, som åbner op for mange perspektiver.

